

Baltijas foruma 13. starptautiskā konference
ES UN KRIEVIJA 2008. GADĀ: JAUNU PIEEJU MEKLĒJUMOS

23. – 24. maijā, 2008
Baltic Beach Hotel, Jūrmala

DALĪBNIEKU ZIŅOJUMI

Juris SAVICKIS – kompānijas „Itera – Latvija” prezidents, Latvija

Konferencē apskatītie jautājumi ir patiešām globāli. Un tas parāda, cik augstā līmenī šī konference notiek.

Es biju gatavojies teikt pāris vārdus par Latviju, bet noklausoties globālos uzstādījumus, arī gribētos pateikt pāris vārdus globāli. Man, kas nodarbojas ar enerģētiku daudzus gadus, ir skaidrs, ka neviena vīzija nevienā valstī nevar tikt attīstīta vai pozitīvi realizēta, ja nav ļoti vienkāršu atrisinātu pamatjautājumu. Un viens no pamatjautājumiem ir enerģētika. Šis jautājums ir ļoti aktualizējies un jūs visi zināt kāpēc. Bet es aicinu padomāt, kā mēs šos jautājumus risināsim. Gribētu pateikt, ka, manā uztverē, jo vairāk gāzes vadu, jo vairāk naftas vadu no vienas valsts uz otru, jo labāk. Jo tad ekonomiskie un pragmatiskie apsvērumi ņems virsroku pār politiskajām ambīcijām. Un mēs Latvijā sadursmes ar politiskajām, tautas, ekonomiskajām un pragmatiskajām interesēm izjūtam ļoti spēcīgi. Daudz spēcīgāk nekā lielās valstīs.

Latvija atrodas tādā politiski ģeogrāfiskā situācijā, kad vieni eksperti, politiķi un zinātnieki saka: „Tas ir liels pluss Latvijai”, bet otri – tieši pretējo. Mana un kolēģu pieredze rāda – vieta ir svarīga, un pozitīvais būs svarīgāks par negatīvo no mūsu pašu darbības tepat Latvijā. Kā mēs politiski ģeogrāfisko situāciju izmantosim, tā tas arī būs.

Es tikai gribētu pateikt, ka, no enerģētiskā viedokļa raugoties, Latvijas attiecībām ar Krieviju visus šos neatkarības gadus ir bijis vienīgi pozitīvs raksturs. Nekādi politiskie svārstījumi uz augšu un leju, pa labi un pa kreisi nav ietekmējuši mūsu enerģētisko sadarbību. Kā jūs zināt, Latvija ir atkarīga - mēs ievadam 70% primāros enerģētikas resursus un 50% elektrības mēs arī pērkam no ārvalstīm. Pārsvarā mēs visu pērkam no Krievijas, un visus šos gadus mums nav bijušas nekādas lielas problēmas. Es ceru, ka tas tā būs arī turpmāk.

Ir tāda Eiropā tēze, ka Krievija gāzi izmanto kā politisko ieroci. Es gribētu pateikt tieši otrādi – gāze tiek izmantota kā politiskais ierocis tieši pret Krieviju. Ja kāds iedziļinās noslēgtajos gāzes līgumos, tad visiem ir skaidrs, ka ilgtermiņa gāzes līgumi tiek stipri diskutēti, tiek noteiktas cenas, maksāšanas kārtība un pārējais, un visi zina, ka gāze vispirms ienāk, tad tiek sadedzināta un pēc tam tiek maksāts. Tā notiek visā pasaulē. Un gāzes pazeminājums, kas notika Eiropā un par ko apvainoja Krieviju – Krievija nepazemināja toreiz Eiropai spiedienu gan caur Ukrainu, gan caur Baltkrieviju – bet viss notiek otrādi – tad, kad notiek nesankcionētas gāzes noplūdes, tad notiek kaulēšanās. Tā kaulēšanās notiek no citu valstu puses ļoti vienkārši – mēs jums samaksāsim par nodedzināto gāzi, ja jūs darīsiet tā, tā un tā. Tad man ir jautājums: kur izmanto gāzi kā politisko ieroci? Tā ir viela pārdomām. „Nord Stream”, kuru es ļoti atbalstu, ir arī tapis tikai tādēļ, ka daudzās valstīs ir notikušas nesankcionētas gāzes noplūdes. Tādēļ nevajag apvainot Vācijas pusi, ne Krievijas pusi par gāzes vada izbūvi. Es domāju, ka mums visiem ir jāmēģina pievienoties šim projektam. Gan Zviedrijas pusei, gan Latvijai, gan Polijai. Latvijai tas būtu ļoti liels panākums, ja mēs spētu panākt atzara izbūvi uz mūsu gāzes krātuvēm.

Par Eiropu es gribētu pateikt pāris tēzes. Pirmkārt, Eiropa, kā parādīja prakse, nav nemaz tik vienota savās attiecībās ar citām valstīm. Un tā arī nevar būt vienota, jo ir vecās valstis un jaunās valstis, ir lielās valstis un mazās valstis. Un valstīm savā starpā ir ļoti grūti vienoties, lai pieņemtu kopīgus lēmumus. Piemēram, runājot par gāzes tirgus liberalizāciju, kad gāzes ražotājs tiek atdalīts no pārvades sistēmas, Latvijā tas principā nav iespējams. Bet mēs saprotam, ka tas notika Anglijā visātrāk, un mēs zinām, ka visdārgākās gāzes cenas ir tieši Anglijā tāpēc, ka attiecīgā reforma tika veikta nepareizi. Mazajām valstīm ir jāizstāv savas

intereses lielajā Eiropā, bet tas ir ļoti grūti izdarāms, un tā ir Latvijas problēma. Piemēram, kā jūs atceraties, Igaunija, kur izmanto degslānekli, aizstāvot savas intereses, izvirzīja priekšlikumu par CO2 kvotu maksāšanu tam, kurš to elektrību importē. Es gribētu pateikt, ka ES, regulējot savas attiecības un sadarbojoties ar Krieviju un citām lielām valstīm, nekādā gadījumā nedrīkst aizmirst, ka iekšējie jautājumi ir jāsakārto, saskaņojot visu valstu intereses. Otrkārt, attiecībā uz gāzes un elektrības kompānijām Eiropā tiek izstrādātas regulas, ar kuru palīdzību šīs kompānijas tiek sadalītas. Uzskatu, ka tā ir slēpta lielo kompāniju nacionalizācija. Piemēram, lielās elektrības un gāzes kompānijas Francijā pieder valstij. Un ļoti vienkārši ir pārvades sistēmas pakļaut vienai ministrijai, bet ražotāju un importētāju – citai ministrijai, taču valsts būs īpašnieks. Ja kompānija ir privāta, tas nozīmē, ka no īpašnieka ir vēlme pārņemt viņa īpašumu un sadalīt. Vai tas ir pieņemams visās zemēs – neesmu pārliecināts. Piemēram, Latvijā, Lietuvā un Igaunijā tas principā nav iespējams.

Gribētu izmantot šo forumu, lai pateiktu, ka mums ir savas problēmas, kuras ir jārisina. Protams, mēs esam par vienotu ES pieeju attiecībā uz Krieviju, bet tai jābūt izsvērtai, tā nedrīkst būt liekulīga ar dažādiem dubultstandartiem. Un tas palīdzēs Latvijai attīstīties. Es esmu latvietis, un pirmkārt, protams, domāju par Latvijas attīstību. Un gribu uzsvērt, ka es redzu Latviju kā sadarbības tiltu starp Krieviju un ES, bet nekādā ziņā kā plaisu.